

EGY ESET A SOK KÖZÜL.

(Kávéházi mese.)

A híd közepére értünk, ott megálltunk.

— Hát ez az!... Nézz körül!... Nézd!...

Nekitámaszkodtunk a híd korlátjának.

Mélyen alattunk halk nessel folyt tova a Maros; hullámain sárga csíkokban tört meg a parti lámpák fénye. Balról, a vasúti állomás felől, mozdonyok sistergése-füttyentése hallatszott és piros szikrák szálltak a magasba. Jobbról hársfavirág illatát hozta a szellő és az illattal együtt sok ember beszélgetésének duruzsoló zaját; az egyhangú zajt néha-néha klarinétvijjogás és a nagybögő mély hangja tarkította. Messzi előttünk, mintha a levegőben volna, pásztortűz fénylett egy hegyoldalon. S az egészre sejtelmesen borult rá a nyáréji csillagos égbolt.

Ifjú lelkem itta, habzsolta a képet. Nagyon tetszett. Pedig nem először láttam, csak éppen hogy már hosszabb ideje nem. S még telve voltam merő rajongással. Nem bírtam másként, kellett, tehát áradoztam:

— Nézd! Nézd!... Istennek jókedve volt; ideteremtette a szépet!... Nézd! Nézd!... Mondd, lehet ezt nem szeretni?!...

A sötétben nemigen láthattam, inkább csak sejtettem könnyed vállvonását:

— Szép, szép.

Nagyon közönyösen hangzott, persze nem hagyhattam ennyiben. Erőltettem:

— De ember! Nézd! Nézd!... Ott balra most is folyik a munka; gépek sisteregnek, tüzes szikrák szállnak. Ez a próza... És ott messzi elől, ott a poézis, a páasztortűz. Talán bús tilinkószóba fojtja ott bánatát egy legény... És hallod innen jobbról a gondtalan emberek vidám zaját? Figyelj! Hallod? Búgó asszonyi nevetés. Üde leánykacagás. Muzsika... És én ezt mind egyszerre látom, hallom! És érzem, hogy ez az egész, így együtt, ez az élet!...

— Na, nem egészen.

— De nézd! Nézd!...

— Nem egészen. Ez itt csak egy részlete annak, amit te életnek mondasz. A lelkemnek talán elég, de testem is van. Muzsika? Igen. De hiányzik mellőle a bor. Búgó asszonyi nevetés? Üde leánykacagás? Igen. De mit ér, ha csupán hallom, messziről, és szomjas az ajkam?!

Ó! Felragyogott bennem az öröm: most diadalmaskodom! Ezúttal le nem gyűrhet ez a cinizmus, de nem ám! Ez egyszer megfelelek, de meg ám! És szóltam:

— Hiszen ez az! Éppen ez! Mert ne hidd, hogy először állok itt, először gyönyörködöm ebben. Bizony már máskor is. Tavaly. És nem egyedül. Egy leánnyal. És... és egy csók... az emlék...

Megint nemigen láttam a sötétben, inkább csak sejtettem könnyed kézlegyintését:

— Emlék?! Volt, nincs. Ami van, csak az az élet. Ami van!

Egy távoli toronyóra kilencet ütött.

— Most pedig kilenc óra van. Gyerünk! — mondta merész fordulattal és elindult.

Valamilyen lázongó, dühös keserűséget éreztem a torkomban. Hogy miért kell túrnöm ezt a bántóan fensőbbes hangot?! Milyen joron merészel ez az ember így lekezelni engem?! Annak a mindössze öt esztendőnek alapján, amellyel idősebb és többet élt mint én? Nem engedem! Nem tűröm!... — s a kezem is ökölbe szorult. De azért, hát igen, csendesen mégis utánakullogtam.

A parton, amerről a sétálgató embertömeg zsvivaját és a cigányzenét hallottuk, a virágzó hársfák mögött, fényárban úsztak a kávéház nagy ablaktáblái. Oda igyekeztünk.

Első pillanatban meghökkenett az iménti kép után most a vakítóan fehér fényözön, az izzadság fülledt szaga és sok minden. A következő pillanatban azonban már észrevettem, hogy kíváncsi tekintetek szegeződnek reánk és... hát igen, mondom, még túlnantúl ifjú voltam: jólesett a közfigyelem központjában lenni. Hasonló szempontokból jólesett az is, hogy a tulajdonos a maga teljes gömbölyűségében sietve penderült elénk, mihelyt észrevett. Pedig feltűnően igyekvő üdvözlése sokkal inkább szólt a társamnak, semmint nekem. Majd hogy meg nem ölelte, úgy örvendett a láttának:

— Alásszolgája, kedves, jó nagyságos úr! Alázatos szolgájuk vagyok!... Méltóztassék! Méltóztassanak!... De rég nem volt szerencsém, kedves, jó nagyságos úr! Azóta?... ahaj! tessék nézni, milyen ócska már minden; egyetlen tükröt sem törtek be azóta!... Parancsolnak? Különben tessenek csak rámbízni, majd én!... Miska! — kiáltott a pincér után, mégis maga rohant el a borért.

Hát igen, hazudnék, ha el nem ismerném: egyszeriben megvesztegett ez a figyelem és figyelmesség: már tetszett itt is. Az a kép ott künn persze más volt, de bizony szép itt is. Van, határozottan van ebben is valami, ami kellemessé teheti az életet annak, aki szerelmes az életbe. S én tagadhatatlanul szerelmes voltam belé. Akkor még igen. Tehát már tetszett itt is. Tetszettek az apró márványasztalok körül otthonosan üldögélő emberek; mindegyikük típusa a maga nemének. Tetszett a magamagátkellető cigányzene, ahogyan zsírosan barna ábrázatjában vércsemódjára járt a primás szeme: kire lehetne lecsapni, kiből lehetne egy-két tizezt kimuzsikálni? Tetszett az emberek fölött furcsa alakzatokban gomolygó füstfelhő. És tetszettek a füsttől-portól már nem is ragyogó, hanem bágyadtan kékes tükrök. A tükrök! Bizony-bizony, hogy igaza van a tulajdonosnak: elkelnének helyükbe újak, már nagyon ócskák, rég nem törtek-zúztak itt...

Perc sem kellett hozzá, hogy mindent észrevegyek, meglássak, felfogjak és ennek eredményeként csupa kellemes érzés áramoljon át rajtam. Annak a dühös keserűségnek már ízét sem éreztem. Elpárolgott, elillant, mintha nem is lett volna.

Ámde megszólalt a cimborám:

— Ugye, hogy itt lenni szintén ér annyit, mint ott a híd közepén állni és állni és fuvolahangon érzelegni... egy emlékről?

Azon nyomban ismét felgyülemlett bennem minden. Nem, nem vagyok

hajlandó ezt a hangot továbbra is túrni! Nem, azért sem engedek a magaméból!... Sértődött haraggal néztem rá, ahogyan csak a nagyon ifjú ifjak tudnak nézni. Különös-élesen láttam most a két mély ráncot az ajka szélén, de úgy találtam, hogy ezek az életbarázdák immár semmiesetre sem imponálnak nekem, semmiesetre sem!

— Naa, kis öreg! Azért nem kell haragudni! — mondta azután és megkóstolta a bort. — Jó. Kitünő... Szervusz!

Csupán ösztönös mozdulattal, de szó nélkül koccintottam én is oda a magam poharát az övéhez.

A két barázda az ajka szélén szögbe ugrott. Mosolygott.

— Nos, hogy volt az a nagy eset? Mi az az emlék?

Hallgattam. Csökönyösen. Makacsul.

— Nos?

És megismételte:

— Nos?

Az érdeklődés mégis hízelgett. Feleltem, bár kelletve, nagyképűsködvé:

— Semmi „nagy eset“. Semmi különös. Éppen csak, hogy rámszakadt valami nyugtalanságféle... izé... az emlékezés, ahogy ott álltam a híd közepén és... Eh, nem érdemes beszélni róla!

Az a két barázda az ajka szélén még hegyesebb szögbe húzódott. Töltött, koccintott, ittunk, aztán újból töltött és megint koccintottunk, ittunk. Most persze tudom, de akkor nem sejtettem, hogy a továbbiakhoz kellett ez a sűrű pohárürítgetés; borozás közben az emberek úgyis mindig arról beszélnek, amiről nem érdemes beszélni.

— Csinos volt? — kérdezte.

— Ki?

— A leány.

— Fekete haja volt és mindig borzas. Fekete volt a szeme is és olyan különösen csillogott mindig, akár a bogaré. Termete ingerlően karcsú. S a lába... a lába! Miért nem rímelnek a költők a lábakról, csakis a lábakról?! Ha láttad volna vékony bokája fölött azt a finomvonalú hajlást! Hogy feszült rajta a selyemharisnyája! Ó!...

— És?

— Vicának hívták. És... tavaly történt, ilyenkor, nyáron. Itt ismerkedtem meg vele a parton, a hársfák alatt. Itt találkoztunk azon a bizonyos estén is. Üldögéltünk egy padon, majd meg sétálgattunk. Roppant jóérzés volt mellette menni, vele együtt lenni. A tömeg azonban lökdösött, elszakított egymástól. Panaszkodtam emiatt s ő hát kézenfogott, odavezetett a híd közepére, hogy ott nem járkálnak, nem lökdösnek, egyedül vagyunk. És ott álltunk és rákönyököltünk a korlátra és néztük a folyó tükreán táncoló lámpafényt és a vasúti állomásnál magasraszálló szikrákat és hallgattuk a muzsikát innen... Olyan szép volt minden! Olyan szép! Ha te ezt át tudnád érezni!...

— Jó, és?

— És egyszer közelhajolt arcával az enyémhez, éreztem a haja illatját, ez megcirógatott és édes bizsergés futott át rajtam. Még nemigen mertem egyideig, de aztán feléje fordítottam arcomat és ajkammal önkéntelenül is érintettem bársonyos orcáját. Aztán lassan-lassan ő is felémfordította az arcát, egészen szemtől-szembe, s ajkaink önkéntelenül

is találkoztak és hosszú-hosszú csókba forrtak össze. Egyetlen szavunk sem kísérte mindezt. És olyan szép volt ez így! Olyan szép!...

— Na és?

— És? ... Semmi. Mikor már későre járt, hazakísértem. Csak rövid vendégségben volt itt; ott lakott a posta mellett... Azóta nem láttam, mit sem tudok róla.

A két barázda az ajka szélén hegyesszögéből tompaszögbe szélesedett. Ez gúnymosolyt jelentett.

— És ezért? Ezért? Ó, te!...

Éreztem, hogy fejembe tódul a vér. Hirtelen gyülemllett indulatommal már alig-alig bírtam. Rekedten, nyersen vágtam vissza:

— Mit: én?! Mi??

Az a bizonyos tompaszög újból hegyesszöggé alakult át: arcán a gúnymosoly ismét tiszta, nyílt mosollyá változott. Tekintete is nyílt, tiszta szándékkal símogatót, cirógatót:

— Nonono, kis öreg! — csitított és újabb üveg borért intett a pincérnek.

Töltött, koccintottunk, ittunk. És megint. És megint. Csak azután folytatta:

— Hidd el, nem érdemes így, ahogy te. Nincs értelme. Mert szerelem? Ki tudja: valójában milyen az?! Ritkán, talán sohasem olyan, amilyenként a regényekben szerepel. Amiben nem is az a nagyobbik baj, hogy milyenek írja meg az író, hanem, hogy mit olvas bele az olvasó: te is. Mert bizony-bizony mondom neked, hogy az ilyen elképzelések csak ronthatnak a lényegen. Hiszen jó a mámor, jó, ám a kijózanodással mindig együttjár valamilyen kesernyés utóíz. Még nem tapasztaltad? Hát azért mondom: nincs értelme így, ahogy te most. Az ember szeret és pont, majd aztán feled és megint pont. De miért fuvolahangokon érzegni fölötte?! Lám, én épp mielőtt elhatároztam, hogy emlékezésül egykor itt-töltött napjaimra, ezen a vidéken, nálatok fogok nyaralni, szintén szerelmes voltam. Kerek öt napig. Természetesen a magam módja szerint és a fővárosi viszonyok szabta lehetőségek között. Ott a Duna-hidak ugyanis nincsenek hasonló célokra berendezve, mint itt a Maros-hídnak éppen a közepe. Pedig szerelmem tárgyára szinte szóról-szóra alkalmazhatnám a te leírásodat a tiédéről. Ő is fekete volt és borzas; a szeme is csillogó fekete bogárszem; formás lábán ugyancsak feszült a selyemharisnya. Csak a neve volt más, előkelőbb: Daisy. Tudod, ez illett neki. Mert táncosnő volt a Rose Rouge-ban. Öt napig szerelmes voltam belé. Elköltöttem reá egy csomó pénzt és most pont. Talán búsuljak?!...

A léhán oktató hang csak még erősebben felpuskaporozott. De talán ennél is sokkal inkább valami más.

— Mit emlegetsz egy effélét?! Egy efféle táncosnőt?! .

Tettetett műcsodálkozással válaszolt:

— Hiszen az is csak nő! Ez is, az is. Nem egyre megy?

— Eh! — legyintettem ingerülten s immár magam nyúltam a pohár után, hogy dühös szótlansággal ürítsem egyiket a másik után.

Igen, persze, a bor már hatott rám, már dolgozott bennem. Úgy emlékszem azonban, mégsem a mámor színezte ki tovább azt, ami azután csodálatosan elkövetkezett.

A pincér épp a harmadik üveget rakta elének az asztalra, amikor kellő feltűnés közepett ismét jött valaki a kávéházba.

Egy pár. Férfi és nő.

Az arcok kíváncsian mind arra fordultak. A miénk is. Egyetlen pillantásom elegendő volt hozzá: szívem nagyot dobbant, nagyon nagyot, hogy rögtön azután zakatolva himnusozzon. Vica! Vica! Itt van! Itt van!!... Meddig tartott így, nem tudom. Talán csak egy röviden hosszú pillanatig. Mert már elröppent a cimborám ajkáról is a szó:

— No nézd csak! A Daisy!

Mintha rámszakadt volna az egész kávéház, vagy mintha én zuhanam volna valahonnan a magasból valahová a mélybe. Mintha nem is lett volna az én hangom a még kételkedő, még reménykedő kérdés:

— K... kicsoda??

— Daisy. A táncosnő. Kiről épp meséltem.

Vad lendülettel csapott kezem a karjára:

— Hazudsz! Hazudsz!

Láttam azokat az életbarázdákat az ajka szélén komollyá egyenesedni. Láttam az őszinte részvétet a szemében. Ő már értett, már tudott mindent. Én is már értettem, tudtam mindent. Csak valamilyen különös kábulat volt még rajtam. És fájt valami, valami fájt.

Tekintetem tétován siklott le a cimborám komolyan komoly arcáról oda, ahol az a pár letelepedett. A kövér tulajdonos már mellettük hajlongott, a pincér is ott haptákolt, a cigány is már feléjük sandított és új tánc-zenébe fogott. Tánc-zenébe! Persze! Hiszen itt talán mindenki tudott, amit tudott, csupáncsak én, ó, én!...

Szörnyű elkeseredéssel már tombolt bennem a tehetetlen szitok:

— Cafat! Cafat!

S most... most egyszerre ránkröppent a nő pillantása, kettőnkre, és megpihent rajtunk. Szépen ívelt fekete szemöldöke némi csodálkozásba rándult, de mindjárt azután csöppnyi mosolyba illesztette csöpp száját, majd meg kissé összehúzta bal szemét, — kacsintott.

Hirtelen megragadtam a teli borosüveget és szilaj erővel belevágtam a szemközti tükörbe.

A tükör csörömpölve tört össze száz darabra. A cigányok kezében megnyikkantak a vonók. A kávéház lármája megszakadt. Síri csend lett. De alig egy percre. A következő percben már boldog mosollyal, kézdörzsölve gurult felénk a tulajdonos, cimborám arcán ismét hegyesszögbe csúcsosodott a két barázda, a zene friss lendülettel szólalt meg újból, a zaj is általánossá lett megint.

És a zsvivajon áthangzott Daisy-Vica csengő kacagása.

Szégyletem magamat. Nagyon.

Vida Péter.